

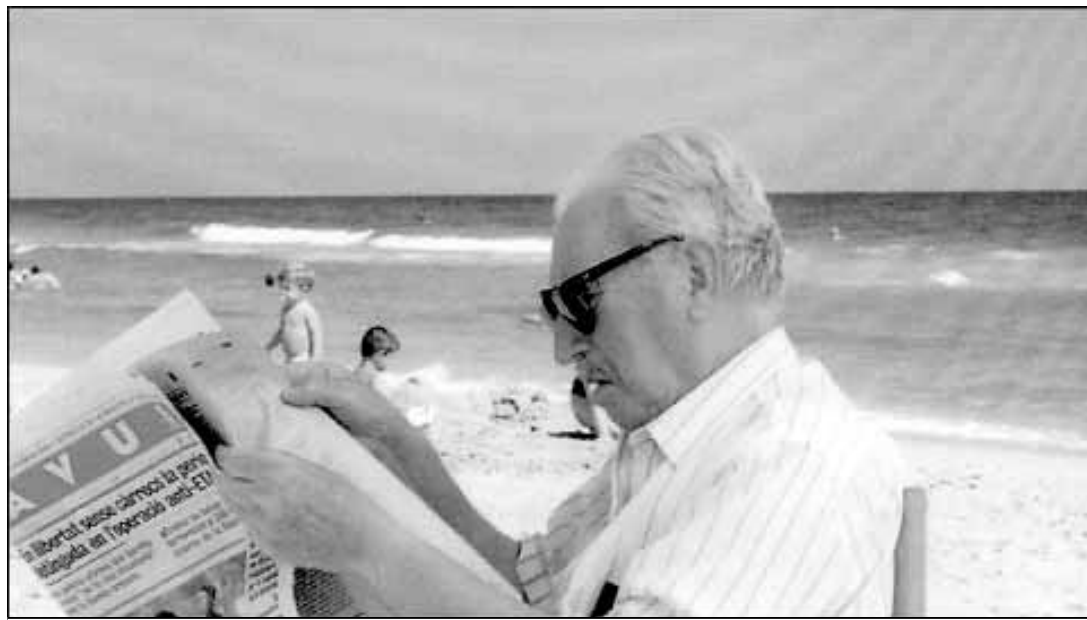
Bausset, l'home subterrani

XAVIER FILELLA

ASSAIG

Santi Vallès, *Josep-Lluís Bausset. Converses amb l'home subterrani*. Tandem Edicions. València, 2001.

Joan Fuster descriu el seu amic Josep-Lluís Bausset com l'home subterrani. Bausset, apuntava Fuster, "és un personatge subterrani dels més admirables del País Valencià". I afegia: "Ningú no sap qui és, però tant se val, jo sí". Bausset és, efectivament, un home poc conegut, però que en la seva dilatada vida ha estat un exemple de coherència ètica i de fidelitat al nostre país, com afirma, en el proemi del llibre que ens ocupa, Antoni Ferrando, catedràtic de la Universitat de València. La publicació d'aquesta magna entrevista conduïda pel filòleg Santi Vallès ens descobreix la biografia d'un personatge polifacètic que ha estat un dels protagonistes anònims, però no silenciosos, de l'evolució del nacionalisme polític i cultural del País Valencià. Amb la publicació d'aquestes converses el nom de Bausset s'afegeix a la llista de valencians il·lustres que, com ara Joan Fuster, Vicent Ventura, Enric Valor, el cardenal Tarancón, Joaquim Michavila i Antoni Llidó, configuren la col·lecció *Tandem* de

L'activista cultural i polític Josep-Lluís Bausset va néixer el 19 d'agost del 1910

la memòria. Santi Vallès descabdella al llarg del text els múltiples atributs que mostren la pluralitat de matisos del seu entrevistat: farmacèutic, químic, practicant, botànic, professor, corresponsal de premsa, home de ràdio, polític, agitador cultural, bibliòfil, melòman, aficionat al trinquet i, per damunt de tot, amant de la llengua.

Bausset nascut a Paiporta l'any 1910, però fet a l'Alcúdia, és un testimoni de primera mà que ens acosta a la realitat valenciana del darrer segle. El llibre es divideix en nou capítols que corresponen a les etapes fonamentals de la vida de

Bausset i un darrer apartat reservat per a l'home, en el qual es manifesta devot de la pilota, la música i la lectura. Santi Vallès recorre, guiat per la paraula de Bausset, els últims noranta anys i relliga els aspectes personals i familiars del seu entrevistat amb la densitat del seu compromís cívic. Després d'evocar l'Alcúdia de la seva infància, Bausset relata a Vallès el seu descobriment del valencianisme. L'any 1932 Bausset entrava en contacte amb el Centre d'Actuació Valencianista i s'afiliava a l'Agrupació Valencianista Republicana i, més endavant, fundava a l'Alcúdia, amb el seu amic Innocenci Signes,

l'Agrupació Valencianista la Senyera, capdavantera en les reivindicacions per l'Estatut. La trajectòria cívica de Bausset ens apropa, doncs, a l'organització del valencianisme polític en els anys trenta i ens mostra l'existència en la València d'aquells anys d'un nacionalisme netament d'esquerres, amb Adolf Pizcueta al capdavant. Bausset repassa també les plataformes nacionalistes de dreta i explica les seves relacions amb els germans Casp i amb Miquel Adlert. Les pàgines centrals del llibre recullen les dificultats dels anys de guerra i postguerra, però també els inicis de la represa. La persona singular

—les dificultats quotidianes, la vida de professor als instituts de Tortosa, Xàtiva, Alzira, Carlet i Carcaixent, el casament tardà amb Matilde Verdú, els seus tres fills— obre pas a la perspectiva històrica. Són els anys de la coneixença de Joan Fuster, de l'amistat amb Vicent Ventura i Francesc de Paula Burguera i també de les primeres activitats valencianistes. L'any 1953 Bausset feia un programa de ràdio en valencià que aviat era prohibit, el 1959 participava en la protesta contra Galinsoga i el 1968 fundava la revista *Parlem*, precursora de la premsa comarcal en valencià. En aquestes pàgines el nom de Bausset s'entrellaça amb els de Sanchis Guarner, Reglà, Taradell, Valor i Martí Domínguez, entre molts d'altres. En els darrers capítols, el text ressegueix la participació de Bausset en la fundació del Partit Socialista del País Valencià i la seva posterior integració en el PSPV-PSOE. També, la clara posició que Bausset ha mantingut davant del blaverisme i l'actitud crítica amb el seu propi partit que, malgrat tot, assenyala Bausset, a l'Alcúdia, "sempre ha sigut nacionalista". El text de Santi Vallès deixa, doncs, constància de la vàlua humana i cívica de Josep-Lluís Bausset, un referent ineludible del valencianisme cultural i polític i un testimoni de primera mà per a comprendre millor la nostra història recent.

POESIA

Albert Ubach, *Missa pro Carnavale Mortis. II. Kyrie*. Premi Octavio Paz 2000. Columna. Barcelona, 2001.

Andreu Gomila, *Un dia a l'infern dels que són*. Premi Amadeu Oller 2001. La Magrana. Barcelona, 2001.

Editorial Columna publicava, a començaments d'any, l'obra guanyadora del premi Octavio Paz 2000: *Missa pro Carnavale Mortis. II. Kyrie*, del jove poeta Albert Ubach (Barcelona, 1974). Un llibre que tracta sobre la mort com a tema central i que, per la referència numèrica del títol, remet a una primera part, que no existeix, per cert, i de la qual curiosament tampoc no se'n ofereix cap notícia... Hem d'entendre, en tal cas, que es tracta d'un llibre que farà part d'un conjunt com a mínim de dos volums.

Ubach fa una aposta vigorosa en la seva tria del vers perfectament metrificat i rimat. "La tasca era arriscada, a frec del manierisme", apunta Pere

Gimferrer en l'*Introit* que li dedica... En efecte, els poemes d'Albert Ubach adquireixen una consistència peculiar. De vegades sorprenent, en la seva intenció de fer dringar un vers tallant, nerviut i alhora ressonant: "L'àngel negre expira un bleix. / Fill d'una ànima vellarda, / amputat pren l'alabarda / amb que enterrarà l'esqueix / d'on la sang ni mor ni neix". O bé: "El vertigen del misteri / fa d'escull a la carrera / d'una anònima delera. Vol d'harpia. De l'imperi / duu el timó del captiveri".

CLARORS EN LA FOSCOR

En aquestes mateixes pàgines Jordi Marlet signava fa poc un article extens sobre el naixement i la trajectòria d'aquest premi singular Amadeu Oller per a poetes inèdits que convoca des de fa 37 anys la Paròquia barcelonina de Sant Medir. Un guardó que, amb els

Ubach i Gomila, dos poetes nous

ROGER COSTA-PAU

Andreu Gomila

anys, entre premiats i finalistes, ha anat reunint una tartera rica i diversa de noms. Des d'Isidre Moles, el primer guanyador, aquell 1966; passant per Miquel Desclot, Joaquim Sala-Sanahuja i Francesc Codina (els anys setanta); Manuel

Joan i Arinyó i Carles Torner (els vuitanta); Anna Martínez, Eva Rumi (ja els anys noranta); fins a Núria Martínez Vernis, premiada l'any passat, i Andreu Gomila (Palma, 1977), guanyador d'enguany, amb el llibre present, *Un dia a l'infern dels que són*. Parlem d'un poeta també acabat d'estrenar com a èdit i que hem d'incloure en aquest impuls entre vertiginós i puixant —massa sovint desatès des del principatisme— que ha viscut i que viu l'espai poètic illenc dels últims anys.

Un dia a l'infern dels que són és un llibre clarament unitari. Mereix, per tant, una lectura consonant i en clau de totalitat. Se'n proposa un trajecte cantellut —en alguns moments, fins colpidor— que va del dia a la nit, i que engloba, en relació amb les parts que l'estructuren, tres grans àmbits d'introspecció mordaça en la condició humana: primer, el

reconeixement del poeta (de l'ésser) en el món, que decideix de temptar-lo i que s'hi encara; en segon lloc, la constatació flagrant d'una realitat devastada (la realitat que el poeta reconeix com a l'infern); i en tercer lloc, l'espai que correspondria al desig d'alliberament o de les noves clarors que vindrien amb el naixement del dia. Un final de trajecte, però, que no es conclou de manera definitiva i que tampoc no arriba a veure cap llum nítida; més aviat al contrari, cedeix a uns processos cíclics reconeguts i es prepara sense interrupcions per a un recomençar de cap i de nou.

En tot aquest recorregut diguem-ne de tensió íntima i també de pugna social —en el qual es fan sentir algunes reminiscències que situariem entre Rimbaud, Sartre, Blake, Brossa i Bonet— la vida, la nit, l'infern, la llum, el sol, la foscor, els estralls, la quietud, la mort, el bressol i l'espina comparteixen un territori bàsicament de confrontació interrompuda. Per anar a raure, amb prou contenció per part del poeta, a una consciència clara de finitud, en un temps i en un espai vitals que a penes arriben a albirar un bri esperançador de llum.